

**Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji
Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju
i bezpieczeństwa na lata 2018-2023¹**

SPIS TREŚCI

Lista skrótów	3
1. Wstęp	4
2. Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa.....	6
3. Realizacja postanowień Rezolucji ONZ dotyczących Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w Polsce przed przyjęciem Krajowego Planu Działania	9
4. Krajowy Plan Działania.....	13
I. Udział kobiet w działaniach na rzecz zapobiegania konfliktom oraz utrzymywania pokoju.....	14
II. Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w polskiej pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej	15
III. Ochrona i wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych.....	16
IV. Promocja i rozwój Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w Polsce oraz w ramach współpracy międzynarodowej	17
5. Monitorowanie i ewaluacja	18
6. Cele, działania i wskaźniki Krajowego Planu Działania na lata 2018-2023.....	20
Przydatne linki	27
Przypisy końcowe	29

LISTA SKRÓTÓW

Agenda WPS - Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa (*Women, peace and security Agenda*)

CEDAW - Konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet

IDPs - Osoby przesiedlone wewnątrz jednego kraju (*Internally Displaced Persons*)

KAS – Krajowa Administracja Skarbowa

KPRM – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

MEiN – Ministerstwo Edukacji Nauki

MF – Ministerstwo Finansów

MON - Ministerstwo Obrony Narodowej

MSWiA - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

MSZ - Ministerstwo Spraw Zagranicznych

MTK - Międzynarodowy Trybunał Karny

NGOs – Organizacje Pozarządowe

NATO - Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego

OBWE - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie

ONZ - Organizacja Narodów Zjednoczonych

SDG - Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ (*Sustainable Development Goals*)

SSR – Reforma Sektora Bezpieczeństwa (*Security Sector Reform*)

UE - Unia Europejska

UNICEF – Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci

WPBiO - Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony UE

1. WSTĘP

Doświadczenia konfliktów lat 90., w tym przede wszystkim czystki etniczne w Rwandzie, Jugosławii, czy później w Demokratycznej Republice Kongo pokazały z jednej strony, że kobiety i dzieci są najbardziej narażone na akty przemocy związane z konfliktami zbrojnymi, a przemoc seksualna stosowana jako narzędzie walki niejednokrotnie przyczynia się do eskalacji konfliktu oraz utrudnia późniejsze pojednanie. Z drugiej strony, udział kobiet w realizacji pomocy dla ofiar konfliktów, kobiet i dzieci, ale także mężczyzn, jest niezbędny. Empiryczne i teoretyczne badania nad konfliktami zbrojnymi pokazują jednoznacznie, że zaangażowanie kobiet w negocjacje porozumień pokojowych zwiększa szanse na powodzenie tych procesów oraz wypracowanie trwałego pokoju². Pomimo tego, liczba kobiet uczestniczących w operacjach pokojowych oraz w negocjacjach pokojowych jest nadal niska. W latach 1990 do 2017 jedynie 8% negocjatorów pokojowych było kobietami³. W operacjach pokojowych ONZ z udziałem kontyngentów wojskowych jedynie 4% personelu stanowiły kobiety, a w policyjnych ich udział sięgał 10%⁴.

Potrzeba zwiększenia udziału kobiet w procesach pokojowych, w misjach i operacjach pokojowych, wzmocnienia ich roli w procesach decyzyjnych związanych z zapewnieniem pokoju, jak również zwrócenie uwagi na potrzeby ochrony i wsparcia kobiet i dzieci podczas konfliktów zbrojnych oraz w środowisku pokonfliktowym, stanowią główne postulaty Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Podstawą formalną do podjęcia prac nad jej utworzeniem była Rezolucja Rady Bezpieczeństwa nr 1325 z 2000 r. Od tego czasu Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła 10 kolejnych rezolucji dotyczących tej tematyki: 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2331 (2016), 2467 (2019) oraz 2493 (2019).

Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa plasuje się na pograniczu dziedzin: zapewnienia pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, ochrony praw człowieka, współpracy rozwojowej oraz polityk z zakresu równego traktowania. Jej wdrożenie oscyluje wokół czterech filarów: zapobieganie (*prevention*), udział (*participation*), ochrona (*protection*) oraz wsparcie i odbudowa (*relief and recovery*). Ciężar realizacji postulatów Rezolucji 1325 i późniejszych rezolucji spoczywa przede wszystkim na państwach. Niemniej w implementację Agendy zaangażowane są również organizacje międzynarodowe, organizacje pozarządowe oraz instytuty badawcze czy think-tanki.

Polska wspierała powstanie i rozwój Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa od początku jej zainicjowania. Jako aktywny członek ONZ i innych organizacji międzynarodowych, uczestnik misji ONZ, OBWE, NATO i Unii Europejskiej, a także państwo przeznaczające ponad 2% PKB na obronę Polska posiada wszelkie instrumenty do tego, by aktywnie promować wdrażanie Agendy. Bolesna spuścizna dwóch wojen światowych, podczas których dziesiątki tysięcy Polek oraz kobiet innych narodowości doświadczyło wszelkiego rodzaju przemocy i aktów

brutalnego terroru predestynują Polskę do tego, by stać się promotorem działań na rzecz polepszenia losu najsłabszych grup dotkniętych przemocą.

Nie ulega wątpliwości, że bez aktywnego zaangażowania tysięcy polskich kobiet, które pomimo grożących im represji, sprzeciwiały się wynaradawianiu oraz brały czynny udział w zorganizowanym, nie mającym w historii precedensu ruchu oporu wobec okupantów drugiej wojny światowej, państwo polskie nie świętowałoby w 2018 roku setnej rocznicy niepodległości. Polki odegrały także ważną rolę w ochronie polskiego dziedzictwa ekonomicznego oraz kulturowego. Bez ich przedsiębiorczej i zaangażowanej postawy niemożliwa stałaby się również błyskawiczna odbudowa kraju po zniszczeniach obydwu wojen światowych.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, doświadczenia polskie mogą stać się niezwykle użyteczne w aktualnych wysiłkach mających na celu wzmacnianie roli kobiet w procesach pokojowych. Polska dołączyła do grona współsponsorów (*co-sponsors*) kolejnych Rezolucji Rady Bezpieczeństwa NZ: 1820 (2008), 1888 (2009), 2106 (2013), 2122 (2013) oraz 2242 (2015)⁵. RP od wielu lat aktywnie uczestniczy w pracach organizacji międzynarodowych i regionalnych dotyczących Agendy, w tym w ONZ, NATO, Unii Europejskiej oraz OBWE. Przedkłada również sprawozdania z realizacji postanowień Rezolucji 1325 oraz późniejszych rezolucji dotyczących tej tematyki. Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa umożliwia:

- systematyzację wysiłków podejmowanych przez polskie instytucje na rzecz implementacji Agendy,
- wyznaczanie priorytetów krajowych w tym obszarze
- systematyczne badanie postępów dokonywanych przez polskie instytucje we wdrażaniu Agendy.

Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa na lata 2018-2023 jest rezultatem współpracy Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania. Został również przedłożony do konsultacji społecznych, w które zaangażowały się m.in. organizacje pozarządowe promujące rolę kobiet w sektorze bezpieczeństwa. Jego celem jest zdefiniowanie obszarów oraz konkretnych działań na rzecz wdrożenia Agendy, jak również zwiększenie koordynacji pomiędzy polskimi instytucjami, które w największym zakresie są zaangażowane w jej realizację.

Analiza cyklicznych raportów z wdrażania Krajowego Planu Działania w latach 2018-2021 potwierdziła konieczność kontynuacji szeregu działań w zakresie wszystkich 4 Celów o charakterze priorytetowym. Odnotowano pewne pozytywne tendencje, jak np. zwiększenie się liczby kobiet uczestniczących w misjach i operacjach zagranicznych, uruchomienie

programów szkoleniowych dotyczących Agendy WPS w formacjach mundurowych i MSZ, czy wzrost aktywności w zakresie promocji Agendy WPS w kraju oraz na forum organizacji międzynarodowych. Jednak poziom implementacji części działań miał bardzo ograniczony zakres, co wynikało głównie z braku możliwości realizacji licznych inicjatyw i projektów z uwagi na trwającą pandemię (np. ograniczone możliwości organizacji konferencji, spotkań oraz innych imprez promujących Agendę WPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi, think-tankami, czy mediami). Tym samym założenia Planu Działania nie zostały w pełni zrealizowane, a wskazane w nim 4 Cele nadal pozostają aktualne i wymagają dalszej aktywności resortów i formacji mundurowych uczestniczących w jego wdrażaniu.

2. AGENDA Kobiet, POKOJU I BEZPIECZEŃSTWA

Jednym z dokumentów wyjściowych dla powstania Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa była Platforma Działania (*Platform for Action*) stworzona w 1995 r. podczas odbywającej się w Pekinie, pod auspicjami ONZ, IV Konferencji Kobiet (*Fourth World Conference on Women*)⁶. W przyjętym wówczas dokumencie wskazano m.in. na potrzebę integralnego podejścia do pokoju i bezpieczeństwa, jak również równego dostępu oraz udziału kobiet w strukturach władzy. Zwrócono uwagę na konieczność zaangażowania kobiet w wysiłki na rzecz zapobiegania i rozwiązywania konfliktów zbrojnych jako elementu niezbędnego do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego. Podkreślono także, że jeśli kobiety mają pełnić równą w stosunku do mężczyzn rolę w przywracaniu i utrzymywaniu pokoju, powinny one posiadać tożsame uprawnienia politycznie oraz gospodarcze, jak również być odpowiednio reprezentowane na wszystkich szczeblach decyzyjnych⁷.

Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła 10 rezolucji, które w sposób bezpośredni dotyczą Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Pierwszą była wspomniana wcześniej Rezolucja nr 1325 z 31 października 2000 r. Mowa w niej o zobowiązaniach państw w czterech wymiarach: zapobieganiu konfliktom, udziału kobiet w procesach decyzyjnych dotyczących utrzymywania pokoju; ochrony kobiet przed, w czasie i po zakończeniu konfliktu zbrojnego; oraz korzystania przez nie z programów pomocy i odbudowy w fazie pokonfliktowej.

Cztery filary Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa⁸

Zapobieganie (Prevention): obejmuje zapobieganie konfliktom i wszystkim formom przemocy wobec kobiet i dziewczynek zarówno podczas konfliktu, jak i po jego zakończeniu. Filar ten dotyczy uwzględnienia kwestii płci w systemie wczesnego ostrzegania i ma na celu włączenie kobiet i ich potrzeb w działania mające na celu zapobieganie konfliktom oraz inicjatywy na rzecz rozbrojenia. Obejmuje on również środki zapobiegania przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych poprzez zwalczanie bezkarności i poprawę ścigania ich sprawców. Filar uwzględnia również szereg innych działań, w tym m.in.: zwalczanie dyskryminujących postaw

i zachowań, jak również zwraca uwagę na fakt, że przedstawiciele płci męskiej w różnym wieku, mogą być nie tylko sprawcami przestępstw na tle płciowym, ale także ich ofiarami.

Udział (Participation): celem tego filaru jest promocja równości kobiet i mężczyzn oraz zapewnienie udziału kobiet na równi z mężczyznami w procesach decyzyjnych dotyczących pokoju i bezpieczeństwa na poziomie krajowym, lokalnym oraz międzynarodowym. Jego realizacja wiąże się ze zwiększeniem liczby kobiet pełniących funkcje negocjatorów, mediatorów, członków sił pokojowych oraz personelu humanitarnego.

Ochrona (Protection): ochrona osób, w tym kobiet i dzieci, które najbardziej narażone są na przemoc w czasie konfliktów i kryzysów humanitarnych, włączając w to przemoc seksualną. Skupia się szczególnie na potrzebach uchodźców oraz osób przesiedlonych w obrębie tego samego państwa (ang. *Internally Displaced Persons, IDPs*).

Wsparcie i Odbudowa (Relief and Recovery): jego celem jest potrzeba zwrócenia uwagi na potrzeby kobiet i dzieci w środowiskach pokonfliktowych oraz wsparcie kobiet udzielających pomocy podczas konfliktu oraz po jego zakończeniu.

Kolejne Rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ z zakresu Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa dotyczyły:

- przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych (nr 1820 z 2008 r.) oraz wysiłków na rzecz walki z nią (nr 1888 z 2009 r.),
- potrzeby zwiększenia wysiłków na rzecz wdrażania postanowień Rezolucji 1325 oraz monitorowania jej implementacji (nr 1889 z 2009 r.),
- walki z bezkarnością sprawców przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych (nr 1960 z 2010 r.),
- wdrażania Rezolucji 1325 oraz późniejszych rezolucji dotyczących Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa (nr 2106 z 2013 r.),
- rozbudowania postanowień wcześniejszych rezolucji w zakresie m.in. roli kobiet w procesach pokojowych oraz potrzeby współpracy ONZ, Rady Bezpieczeństwa, organizacji regionalnych oraz państw członkowskich na rzecz realizacji Agendy (nr 2122 z 2013 r.),
- działań z zakresu implementacji Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa (nr 2242 z 2015 r.),
- zwalczania przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych (nr 2331 z 2016 r.),
- przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych i walki z bezkarnością sprawców takiej przemocy (nr 2467 z 2019 r.),
- stanu implementacji Rezolucji 1325 w związku z 20-rocznicą jej przyjęcia (nr 2493 z 2019 r.).

Wdrożenie Rezolucji 1325 jest ściśle powiązane z postanowieniami Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, która została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne NZ 18 grudnia 1979 r. oraz z jej Protokołem Dodatkowym z 1999 r. (Dz.U. z 1982 r. poz. 71.). Do Rezolucji odwołuje się również sporządzona przez Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet ONZ Rekomendacja nr 30, która dotyczy roli kobiet w zapobieganiu konfliktom, podczas konfliktów oraz w środowisku pokonfliktowym.

Realizacja Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w sposób bezpośredni związana jest z polityką rozwojową, w tym z Celami Zrównoważonego Rozwoju 2030 (*Sustainable Development Goals*), które zostały przyjęte Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego NZ nr 70/1 z dnia 25 września 2015 roku. Wdrażanie Agendy w szczególności pokrywa się z działaniami związanymi z realizacją Celu 5. dotyczącego równego traktowania kobiet i mężczyzn, jak również Celu 16. - - pokój, sprawiedliwość oraz silne instytucje.

Rezolucja 1325 odwołuje się również do Konwencji Genewskich z 1949 r. (Dz.U. z 1956 r. poz. 171.), wraz z Protokołami Dodatkowymi z 1977 r. (Dz.U. z 1992 r. poz. 175), których postanowienia w wielu miejscach odnoszą się do sytuacji kobiet. Konwencje Genewskie I, II i III wskazują, że „kobiety mają być traktowane ze szczególnymi względami należnymi ich płci”, natomiast w Art. 27 IV *Konwencji Genewskiej o ochronie osób cywilnych podczas wojny* mowa jest o „szczególnej ochronie kobiet w sytuacji ataku na ich honor, a w szczególności przed gwałtem, wymuszoną prostytutką, jak też jakąkolwiek inną formą ataku niezgodnego z obyczajowością”.

Innymi dokumentami, do których nawiązuje Rezolucja 1325 oraz jej pochodne są m.in.: Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. wraz z Protokołem z 1967 r. (Dz.U. z 1991 r. poz. 515.), Konwencja Praw Dziecka z 1989 r. wraz z Protokołami Dodatkowymi (Dz.U. z 1991 r. poz. 526.), statut Międzynarodowego Trybunału Karnego z 1998 r. (Dz.U. z 2003 r. poz. 708 z późn. zm.) oraz Traktat o Handlu Bronią z 2013 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 40.).

15 lat po przyjęciu przez Radę Bezpieczeństwa ONZ Rezolucji nr 1325, pod auspicjami Sekretarza Generalnego ONZ, został przygotowany dokument pt. „Zapobieganie konfliktom, kształtowanie sprawiedliwości oraz zabezpieczanie pokoju. Globalne Studium wdrażania Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ 1325” (*Preventing conflict transforming justice and securing the peace, Global Study on implementation of the United Nations Security Council Resolution 1325*). Stanowi on kompleksowy zestaw dobrych praktyk, wytycznych oraz rekomendacji dotyczących implementacji Rezolucji nr 1325 oraz późniejszych rezolucji dotyczących tej tematyki. Zawarte w nim propozycje zostały wykorzystane do przygotowania niniejszego dokumentu.

3. REALIZACJA POSTANOWIEŃ REZOLUCJI ONZ DOTYCZĄCYCH AGENDY KOBIET, POKOJU I BEZPIECZEŃSTWA W POLSCE.

Przed przyjęciem Krajowego Planu Działania Polska realizowała postanowienia Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w znacznej mierze w ramach polityk dotyczących: równego traktowania, pomocy humanitarnej i rozwojowej, współpracy dwustronnej oraz na forum organizacji międzynarodowych⁹. Poniżej przedstawiamy wybrane przykłady i informacje.

Polska ratyfikowała Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) 18 lipca 1980 r., która wprowadza zobowiązanie do zwalczania i przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji kobiet, w tym w życiu politycznym i publicznym państwa. Inne konwencje ratyfikowane przez Polskę wskazują, że zakaz dyskryminacji ma zastosowanie zarówno w trakcie pokoju, jak i w czasie trwania konfliktu zbrojnego.

Realizacja polityki Rządu RP w zakresie równego traktowania, w tym przeciwdziałanie dyskryminacji, pozostaje w kompetencjach Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania¹⁰ oraz Rzecznika Praw Obywatelskich¹¹. W każdym z resortów powołani zostali Koordynatorzy ds. Równego Traktowania. W Ministerstwie Obrony Narodowej od 1999 r. funkcjonuje również Rada ds. Kobiet¹².

Wśród osiągnięć w zakresie realizacji polityki równego traktowania przez służby mundurowe należy wymienić, m.in. wdrożenie przez Policję dokumentów systematyzujących pracę Policji na rzecz ochrony praw człowieka: „Główne kierunki działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka oraz strategii równych szans w Policji na lata 2016-2018” oraz „Plan działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka w Policji na lata 2021-2023. W resorcie obrony narodowej, na podstawie decyzji Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 marca 2018 r. w sprawie funkcjonowania Rady do Spraw Kobiet wzmocniono pozycję Rady podporządkowując jej przewodniczącą bezpośrednio Ministrowi. Na podstawie tej decyzji powołano również nieetatowych pełnomocników ds. wojskowej służby kobiet w jednostkach wojskowych od szczebla samodzielnego batalionu (równorzędnych jednostek) wzwyż.

W 2020 r. w Siłach Zbrojnych RP służbę pełniło 8833 kobiet żołnierzy, co stanowiło ponad 8% ogólnej liczby żołnierzy (wzrost w stosunku do 2017 r. o 2,3 punktów procentowych (pp.)), 13 kobiet służyło w strukturach międzynarodowych, a 4 w ataszatach wojskowych. W Policji, w 2020 r., odsetek kobiet-funkcjonariuszy policji wynosił 17,1% i wzrost w stosunku do roku 2017 o 1,1 pp. Pozytywne trendy odnotowano w 2020 roku także w Straży Granicznej, gdzie kobiety-funkcjonariusze stanowiły 28,48% (wzrost o 3,42 pp. w porównaniu z 2017 r.) oraz w Krajowej Administracji Skarbowej (KAS), gdzie kobiety-funkcjonariusze stanowiły 39,47% ogólnej liczby funkcjonariuszy Służby Celno-Skarbowej.

W latach 2017-2020 przedstawicielki polskich formacji mundurowych oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych brały także aktywny udział w misjach zagranicznych. W 2020 roku 77 kobiet-żołnierzy pełniło służbę w misjach i operacjach ONZ, NATO i UE¹³, funkcjonariuszki Policji, Straży Granicznej i Służby Celno-Skarbowej brały także udział w misjach cywilnych Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej (WPBiO). W 2020 r. 44 kobiety zajmowały stanowiska kierowników placówek dyplomatycznych, co stanowiło 26,6 %.

Wiele kobiet brało udział w misjach obserwacyjnych wyborów organizowanych przez OBWE (m.in. na Bałkanach, na Ukrainie)¹⁴ oraz było zaangażowanych w prace polskich organizacji humanitarnych na terenach objętych konfliktami zbrojnymi. Zwraca uwagę również fakt, że coraz więcej kobiet w Polsce wybiera jako specjalizację naukową lub analityczną kwestie bezpieczeństwa międzynarodowego¹⁵.

W ubiegłych latach Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa była przedmiotem szeregu debat i inicjatyw podejmowanych przez instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe, m.in. w 2018 roku w Muzeum Wojska Polskiego prezentowana była wystawa pt. „My, Kobiety – Żołnierze” poświęcona kobietom w siłach zbrojnych, w kwietniu 2019 roku w KPRM odbyła się konferencja pt. „Kobiety w misjach zagranicznych” zorganizowana przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. równego traktowania we współpracy z formacjami mundurowymi oraz MSZ. We wrześniu 2021 roku w Warszawie miał miejsce zorganizowany przez Radę ds. Kobiet w MON „Bieg kobiet” promujący wojskową służbę kobiet.

Pomoc rozwojowa i humanitarna

„Poprzez realizację działań pomocowych chcemy tworzyć silniejsze, wzajemnie korzystne relacje polityczne, gospodarcze i społeczne z krajami partnerskimi Polskiej pomocy. Dlatego naszym długofalowym celem przyświeca idea wzmocnienia potencjału politycznego, gospodarczego i społecznego państw rozwijających się. Będziemy wspierać budowanie zdolności instytucjonalnych oraz równomierne wzmocnianie kapitału ludzkiego i społecznego.”¹⁶ Poprzez priorytety tematyczne Polskiej pomocy Polska wdraża założenia celów zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza Celu 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, którego realizacja przyczynia się do rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego oraz ochrony praw człowieka, a także ma kluczowe znaczenie dla budowy inkluzywnych instytucji państwowych. Priorytetem polskiej pomocy jest także poprawa jakości życia i opieki zdrowotnej dla najsłabszych: dzieci, osób z niepełnosprawnością oraz ofiar przemocy i konfliktu. Priorytetem przekrojowym Polskiej pomocy jest równość szans kobiet i mężczyzn oraz działania na rzecz wzmocnienia pozycji społecznej kobiet i dziewcząt.¹⁷

W latach 2016-2020 w ramach Polskiej Współpracy Rozwojowej wdrożono szereg projektów humanitarnych oraz rozwojowych, które wpisują się w działania realizowane w ramach

Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Wśród projektów znalazły się różne przedsięwzięcia w wymiarze dwustronnym i wielostronnym, które nakierowane były na poprawę sytuacji kobiet i ich włączenie w procesy edukacyjne i decyzyjne.

W latach 2016-2017 w Libanie wdrożono sfinansowane ze środków Polskiej Pomocy projekty humanitarne, które zapewniły syryjskim uchodźcom dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej. W 2016 r. w Libanie sfinansowano projekt, który umożliwił szkolenie zawodowe uchodźców, w tym kobiet.

W irackim Kurdystanie w latach 2016 -2019 zostały wdrożone cztery projekty, które uwzględniały potrzeby uchodźców, osób wewnątrznie przesiedlonych, w tym kobiet i dzieci:

- zapewnienie podstawowej opieki medycznej, opieki stomatologicznej i poprawa warunków higienicznych miejscowej ludności i osób wewnątrznie przesiedlonych w prowincji Diyala;
- zapewnienie podstawowej opieki medycznej, poprawa warunków higienicznych i edukacja medyczna dla uchodźców, osób wewnątrznie przesiedlonych i ludności lokalnej w prowincji Diyala;
- zapewnienie podstawowej i ginekologicznej opieki zdrowotnej w prowincjach Irbil i Dohuk;
- projekt pt. "Pomoc w nagłych wypadkach i pomoc społeczna dla osób najbardziej podatnych na zagrożenia w Irbilu i prowincji Dohuk". Obejmował on, m.in udzielanie porad prawnych i wsparcia dla ofiar przemocy seksualnej.

W 2017 r. Polska przekazała dobrowolne wpłaty na rzecz UNICEF na Ukrainie i w Syrii. Ponadto, w ramach programu Wsparcie dla Edukacji, Polska współpracowała z Niemiecką Agencją Współpracy Rozwojowej (GIZ) przy renowacji szkół dla uchodźców w Syrii.

W Palestynie Polska wspierała inicjatywy mające na celu ożywienie gospodarcze i wzmocnienie pozycji kobiet poprzez finansowanie kilku projektów w obszarach Ramallah, Hebron i Jerozolimy. Działania te obejmowały zapewnienie dostępu do szkoleń zawodowych dla kobiet, wspieranie nowo powstałych przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety (w tym ułatwianie dostępu do nowych rynków i pomoc w uzyskaniu rozpoznawalnych certyfikatów, takich jak certyfikat "Fairtrade"), a także promowanie kobiecych spółdzielni biznesowych.

W 2017 r. Polska wspierała działania ONZ na rzecz kobiet w Wybrzeżu Kości Słoniowej, mające na celu podniesienie świadomości na temat równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz praw kobiet.

W latach 2019-2020 w Jordanii Polska Misja Medyczna realizowała projekt „Opieka medyczna dla kobiet i dzieci mieszkających w słabo rozwiniętych obszarach prowincji Zarka i Al-Mafrak”, którego Jego ważną częścią były szkolenia i pomoc z zakresu planowania rodziny.

W ramach 8 projektów realizowanych w latach 2019-2020 w Gruzji Polska była zaangażowana w budowę systemu wsparcia dla ofiar przemocy domowej, m.in. poprzez szkolenia dla psychologów, nauczycieli i funkcjonariuszy policji z zakresu reagowania w przypadku przemocy domowej, udzielanie wsparcia psychologicznego ofiarom przemocy, czy też budowę schronisk dla ofiar przemocy

W latach 2019-2020 zrealizowano także projekt „Budowa Centrum Wsparcia kobiet z Tandale” w Tanzanii, który miał na celu wzmocnienie pozycji społecznej i ekonomicznej młodych kobiet poprzez stworzenie oferty dwuletnich kursów zawodowych z zakresu krawiectwa i haftu. W Senegalu Polska Misja Medyczna zrealizowała projekt pn. „Zdrowo i lokalnie – zwalczanie niedożywienia u dzieci do lat 5, kobiet w ciąży i matek karmiących” obejmujący działania na rzecz zmniejszenia śmiertelności i zachorowalności dzieci do lat 5 oraz kobiet w ciąży i karmiących będących skutkiem niedożywienia lub nieprawidłowego żywienia, a Fundacja „Dobra Fabryka” zrealizowała projekt o charakterze rozwojowym „Zwiększenie szans edukacyjnych i zawodowych młodych kobiet – modernizacja szkół zawodowych w Dakarze i Joalu”, który miał służyć poprawie infrastruktury i wyposażenia ośrodków edukacyjnych, wspierać aktywność zawodową i zatrudnienia kobiet i młodzieży oraz rozwój przedsiębiorczości i sektora prywatnego.

W 2019 roku zrealizowano szereg projektów rozwojowych na Ukrainie, które miały na celu m.in. wsparcie IDPs, w tym szczególnie kobiet, w regionie konfliktu zbrojnego:

- „Poprawa dostępności do infrastruktury i usług socjalnych we wschodniej Ukrainie” – Polska Akcja Humanitarna;
- Model usług socjalnych i opieki medycznej w obwodzie donieckim na Ukrainie” – Fundacja Most Solidarności;
- Utworzenie Centrum Pomocy Rodzinie jako model integracji osób wewnętrznie przesiedlonych i społeczności przyjmujących na Ukrainie – Caritas Polska (celem projektu była promocja profesjonalnego i wszechstronnego wsparcia rodziny jako najskuteczniejszego mechanizmu integracji obu środowisk).

Współpraca dwustronna

Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa stanowi jeden z obszarów współpracy polskiej Policji z Mołdawią. W ramach tej współpracy, w listopadzie 2017 r. odbyła się wizyta studyjna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Mołdawii w Polskiej Policji. W marcu 2018 r. Przedstawicielki Mołdawskiego Stowarzyszenia Policjantek złożyły kolejną wizytę w Polsce. Podczas obu wizyt studyjnych przedstawiciel MSZ przedstawił prezentację na temat "Roli kobiet w operacjach pokojowych".

Współpraca wielostronna

W latach 2018-2019 w ramach Przewodnictwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ Polska aktywnie uczestniczyła w pracach Nieformalnej Grupy Ekspertów ds. WPS, a także w pracach Grupy Przyjaciół WPS oraz regularnych spotkaniach sieci punktów kontaktowych ds. Agendy WPS. W 2019 roku Polska dołączyła także do Grupy Przyjaciół Kobiet w Afganistanie. Na forum ONZ Polska promowała Agendę WPS w tematach przekrojowych, m.in. podkreślając kluczową rolę kobiet w procesach pokojowych w pracach Rady Bezpieczeństwa ONZ, zarówno podczas jej spotkań, jak i negocjacji dokumentów.

W 2019 roku przedstawiciele Polski (zastępca Szefa Sztabu Generalnego oraz Przewodniczącej Rady ds. Kobiet) wzięli udział w pierwszej edycji spotkań w ramach sieci współpracy dotyczącej WPS (*Women, Peace and Security Chiefs of Defence Network*) oraz w konferencji Szefów Sztabów Obrony państw uczestniczących w misjach zagranicznych. Ponadto Polska regularnie uczestniczyła w corocznych konferencjach Komitetu NATO ds. Równego Traktowania Kobiet i Mężczyzn oraz pracach zespołu roboczego do spraw Agendy WPS w Unii Europejskiej.

4. Krajowy Plan Działania

Krajowy Plan Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa jest instrumentem realizacji postanowień Rezolucji 1325 oraz późniejszych rezolucji dotyczących tej tematyki. Na lata 2018-2023 Plan wyznacza cztery główne cele:

- I. znaczący udział kobiet w działaniach na rzecz zapobiegania konfliktom oraz utrzymywania pokoju;
- II. wdrażanie Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w ramach polskiej pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej;
- III. ochrona i wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych;
- IV. promocja i rozwój Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w Polsce oraz w ramach współpracy międzynarodowej.

Poniżej zostały przedstawione konkretne działania w poszczególnych filarach Agendy. Identyfikacja głównych obszarów realizacji Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa nastąpiła w oparciu o analizę słabych oraz mocnych stron dotychczasowej działalności, potencjału polskich instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych w tej dziedzinie. Ponadto założono, że działania powinny być możliwe do osiągnięcia w określonych ramach czasowych (realne) oraz mierzalne. Przygotowując propozycję obszarów i działań wzięto pod uwagę także aspekty praktyczne związane z koniecznością bieżącego monitorowania postępu w ich realizacji.

Finansowanie działań w ramach Krajowego Planu Działania na rzecz realizacji Agendy ONZ dotyczącej kobiet, pokoju i bezpieczeństwa na lata 2018-2023 dokonywane jest z budżetów poszczególnych resortów oraz podległych im jednostek bez konieczności dodatkowego ich zwiększania. We wdrażaniu Krajowego Planu Działania mogą także uczestniczyć ośrodki akademickie, think-tanki oraz organizacje pozarządowe w ramach własnych środków budżetowych.

I UDZIAŁ Kobiet W DZIAŁANIACH NA RZECZ ZAPOBIEGANIA KONFLIKTOM ORAZ UTRZYMYWANIA POKOJU

Działania związane z udziałem kobiet w zapobieganiu konfliktom oraz utrzymywaniu pokoju (*peacekeeping*) wpisują się we wdrażanie filarów Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa dotyczących zapobiegania (*prevention*), udziału (*participation*) oraz ochrony (*protection*).

Zgodnie z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych, rozwiązywanie sporów z wykorzystaniem środków pokojowych jest fundamentalne dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa¹⁸. Skuteczne działania na rzecz zapobiegania wybuchowi konfliktu najczęściej oznaczają ocalenie od śmierci, przemocy oraz konieczności ucieczki ludności cywilnej, w tym kobiet i dzieci. Stąd ich istotne znaczenie dla Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Konflikty oraz ich skutki są inaczej odczuwalne przez mężczyzn oraz przez kobiety, dlatego perspektywa obu płci powinna być brana pod uwagę we wszelkich działaniach mających na celu: zapobieganie konfliktom, reagowanie na konflikty oraz utrzymywanie pokoju.

Rząd RP realizuje powyższe cele poprzez zwiększenie liczby kobiet w misjach i operacjach ONZ, UE, NATO i OBWE, w służbie poza granicami państwa (w ataszatach wojskowych, biurach łącznikowych i placówkach dyplomatycznych) oraz stosowanie przez polskie instytucje regulacji prawnych dotyczących równego traktowania. W tym kontekście równie istotne jest dążenie do zwiększenia udziału kobiet, ekspertów ds. bezpieczeństwa międzynarodowego, w gremiach doradczych dla organów administracji państwowej. Działania te zostaną uzupełnione aktywnością zagraniczną w zakresie: wsparcia międzynarodowych wysiłków na rzecz zwiększenia zdolności kobiet do znaczącego udziału w zapobieganiu i rozwiązywaniu konfliktów, poparcia dla działań misji i operacji zagranicznych w zakresie promocji i wdrażania założeń Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, w szczególności w obszarze wsparcia reformy sektora bezpieczeństwa (*Security Sector Reform, SSR*) oraz wsparcia procesów pokojowych.

Polska będzie dążyła do:

- wzmocnienia pozycji kobiet w służbach mundurowych poprzez zwiększenie reprezentacji kobiet w strukturach dowodzenia i kierowania, włącznie z obejmowaniem przez nie stanowisk dowódczych i kierowniczych;
- zwiększenia liczby kobiet kierowników placówek dyplomatycznych oraz w służbach mundurowych – liczby kobiet pełniących służbę poza granicami kraju;
- zwiększenia udziału kobiet pod względem ilościowym oraz pod względem zajmowanych przez nie stanowisk/ pełnionych funkcji w operacjach i misjach zagranicznych;
- wsparcia udziału kobiet w mediacjach;
- realizacji Agendy WPS jako elementu wsparcia reformy sektora bezpieczeństwa (SSR) przez misje i operacje zagraniczne;
- realizacji Agendy WPS jako elementu wsparcia procesów pokojowych przez misje i operacje zagraniczne.

II AGENDA Kobiet, POKOJU I BEZPIECZEŃSTWA W POLSKIEJ POMOCY HUMANITARNEJ ORAZ POMOCY ROZWOJOWEJ

Wsparcie Rządu RP w ramach polskiej współpracy rozwojowej kierowane jest do czterech członków Partnerstwa Wschodniego: Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy, dwóch krajów Bliskiego Wschodu: Libanu i Palestyny oraz krajów Afryki Subsaharyjskiej: Etiopii, Kenii, Senegalu oraz Tanzanii. Część projektów finansowanych ze środków Polskiej pomocy skierowana jest do środowisk kobiecych. W 2022 roku polska pomoc rozwojowa zostanie w większym stopniu skierowana do krajów Bałkanów Zachodnich.

Polska udziela pomocy humanitarnej krajom Bliskiego Wschodu, Afryki, a także Armenii i Azerbejdżanowi. W ramach kontynuacji priorytetów wyznaczonych podczas członkostwa Polski w radzie Bezpieczeństwa ONZ, niesiona przez Polskę pomoc humanitarna koncentruje się na trzech obszarach: ochrona dzieci w konfliktach zbrojnych, wsparcie osób z niepełnosprawnością oraz wsparcie na rzecz kobiet, w tym szczególnie na obszarach objętych konfliktami zbrojnymi.

Wspieranie Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa poprzez polską pomoc rozwojową oraz humanitarną związane jest z realizacją jej filarów dotyczących udziału (*participation*), ochrony (*protection*) oraz wsparcia i odbudowy (*relief and recovery*).

Polska będzie dążyła do:

- realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs) w odniesieniu do Agendy WPS;
- ochrony i wsparcia ofiar przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych;

- przeciwdziałania przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych i zwiększenia efektywności ścigania sprawców tego typu przemocy.

III OCHRONA I WSPARCIE OFIAR PRZEMOCY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ ORAZ PRZEMOCY SEKSUALNEJ W KONFLIKTACH ZBROJNYCH

Przemoc na tle płciowym oraz przemoc seksualna w konfliktach zbrojnych stosowana jako instrument prowadzenia wojny od wielu lat stanowi coraz bardziej niepokojące zjawisko. Alarmująca jest zwłaszcza sytuacja ofiar konfliktów - osób przesiedlonych wewnątrz oraz zamieszkujących liczne obozy uchodźcze, które są szczególnie narażone na tego typu przemoc. Naruszenia te prowadzą do trwałej stygmatyzacji ofiar.

Rząd RP zobowiązuje się do podjęcia kroków mających na celu ochronę oraz wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych. Działania te będą realizowane poprzez zabieganie na forach międzynarodowych, w tym w Radzie Bezpieczeństwa ONZ, o zwiększenie efektywności ścigania za czyny przemocy seksualnej na tle płciowym w konfliktach zbrojnych, a także poprzez aktywność mającą na celu uwzględnienie przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych jako przesłanki zastosowania wobec ich sprawców ograniczeń przewidzianych w reżimach sankcyjnych oraz walkę ze stygmatyzacją ofiar.

Odpowiednie przeszkolenie pracowników misji i operacji zagranicznych w zakresie praw kobiet, jak również sposobów udzielania im ochrony i wsparcia w środowiskach konfliktowych, w sposób znaczący wpływa na operacyjną efektywność misji¹⁹. Dlatego jednym z działań w tym zakresie jest włączenie tematyki ochrony i wsparcia ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych do programów szkoleniowych dla osób przygotowujących się do wyjazdu do misji i operacji zagranicznych, jak również szkoleń dla osób zainteresowanych udziałem w nich, realizowanych przez instytucje delegujące.

Rząd RP zobowiązuje się również do zabiegania na forum organizacji międzynarodowych o zwiększanie efektywności przeciwdziałania i walki z bezkarnością pracowników misji i operacji pokojowych winnych wykorzystywania i nadużyć na tle seksualnym.

Działania mające na celu ochronę i wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych wpisują się we wszystkie, cztery filary Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, tj.: zapobieganie, udział, ochronę oraz wsparcie i odbudowę.

Rząd RP będzie dążył do:

- zwalczania bezkarności sprawców przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych;
- zapobiegania i walki z bezkarnością pracowników misji i operacji pokojowych winnych wykorzystywania i nadużyć na tle seksualnym;
- wprowadzenia szkoleń dla osób przygotowujących się do wyjazdu do misji i operacji pokojowych, jak również osób zainteresowanych udziałem w nich, w zakresie ochrony i wsparcia ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych;
- stworzenia mechanizmów wsparcia dla przebywających na terytorium Polski osób ubiegających się o ochronę międzynarodową - ofiar przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych.

IV PROMOCJA I ROZWÓJ AGENDY Kobiet, POKOJU I BEZPIECZEŃSTWA W POLSCE ORAZ W RAMACH WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Polska od wielu lat aktywnie angażuje się w prace organizacji międzynarodowych, w tym ONZ, NATO, UE i OBWE, w zakresie realizacji i rozwoju Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa. Wdrożenie przez polskie instytucje działań z Krajowego Planu Działania umożliwi bardziej znaczący udział Polski na forum organizacji międzynarodowych i zwiększenie naszej widoczności w tej tematyce.

Agenda kobiet, pokoju i bezpieczeństwa nieustannie ewoluuje. Dla tego procesu nieocenione są wyniki badań naukowych, które dostarczają danych dotyczących jej postępu oraz identyfikują nowe potrzeby w tej dziedzinie. Dlatego jednym z obszarów Krajowego Planu Działania jest wsparcie badań naukowych dotyczących Agendy. Zaangażowanie środowiska naukowego, organizacji pozarządowych, think-tanków oraz mediów będzie ważne również w działaniach mających na celu promocję Agendy. Będzie ono korzystne w zakresie wymiany doświadczeń na temat realizacji postanowień Rezolucji 1325 z innymi państwami.

Rząd RP będzie dążył do:

- uwzględniania Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w sprawozdawczości z przestrzegania międzynarodowych konwencji dotyczących praw człowieka oraz równego traktowania;
- aktywnej promocji i rozwoju Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa na forum organizacji międzynarodowych;
- zaangażowania polskich naukowców, doktorantów, studentów, organizacji pozarządowych, think-tanków i mediów w działania mające na celu implementację Krajowego Planu Działania;

- włączenia tematyki dotyczącej Rezolucji 1325 oraz późniejszych rezolucji dotyczących Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa do programów szkoleń personelu zainteresowanego udziałem lub przygotowującego się do wyjazdu do misji i operacji zagranicznych;
- rozwijania współpracy i wymiany doświadczeń w zakresie wdrażania Rezolucji 1325.

5. MONITOROWANIE I EWALUACJA

Efektywnej realizacji założeń Krajowego Planu Działania będą towarzyszyć ewaluacja oraz monitoring prowadzonych działań.

Monitorowanie realizacji działań Krajowego Planu Działania przebiegać będzie w sposób ciągły. Wynika to z konieczności bieżącej analizy wdrażania Planu pod kątem osiągnięcia jego celów oraz analizy zgodności podejmowanych działań z założeniami koncepcyjnymi.

Główne cele **ewaluacji** Krajowego Planu Działania to:

- dostarczenie informacji na temat rezultatów wdrażania Krajowego Planu Działania;
- ocena skuteczności i efektów realizacji Krajowego Planu Działania;
- dążenie do zwiększenia efektywności realizacji Rezolucji 1325 oraz rezolucji pochodnych przez polskie instytucje państwowe uczestniczące w jej implementacji oraz przez organizacje pozarządowe;
- wsparcie procesu decyzyjnego w kontekście wyznaczenia celów i działań kolejnej edycji Krajowego Planu Działania.

Ewaluacja przeprowadzana będzie w dwóch trybach:

- **rocznym**

Ewaluacja rocznych postępów w realizacji Krajowego Planu Działania będzie przeprowadzana na podstawie sprawozdań przedkładanych przez resorty i formacje mundurowe oraz instytucje zaangażowane w implementację Planu Działania do końca lutego każdego roku. Sprawozdania będą zawierały informację na temat realizacji wskaźników oraz zakresu podjętych działań służących realizacji celów Planu w roku poprzedzającym złożenie sprawozdania.

- **średniookresowym**

Ewaluacja średniookresowa Krajowego Planu Działania zostanie przeprowadzona w pierwszym kwartale 2023 roku. Jej celem będzie wsparcie procesu decyzyjnego oraz wyznaczenie priorytetowych obszarów działań w zakresie implementacji Rezolucji 1325 w kolejnej edycji Planu Działania. Średniookresowa ocena postępów we wdrażaniu Planu

Działania zostanie przeprowadzona wspólnie przez instytucje uczestniczące w jego wdrażaniu we współpracy z niezależnym podmiotem zewnętrznym.

Odpowiedzialność za realizację, bieżące monitorowanie oraz ewaluację roczną i średniookresową Krajowego Planu Działania spoczywa na instytucjach wdrażających. Za koordynację procesu ewaluacji Planu Działania oraz zainicjowanie prac nad jego kolejną edycją odpowiedzialne jest MSZ.

6. CELE, DZIAŁANIA I WSKAŹNIKI KRAJOWEGO PLANU DZIAŁANIA NA LATA 2018-2023

1. Znaczący udział kobiet w działaniach na rzecz zapobiegania konfliktom oraz utrzymywania pokoju

Nr.	Obszar działania	Działanie	Instytucja wdrażająca	Wskaźnik/opis podjętych działań
1.	Udział kobiet w misjach i operacjach zagranicznych	Działania na rzecz zwiększenia liczby kobiet w misjach i operacjach ONZ, UE, NATO i OBWE.	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba kobiet oddelegowanych do misji i operacji zagranicznych oraz wykaz zajmowanych przez nie stanowisk/ pełnionych funkcji.
2.	Kobiety w służbach mundurowych i w służbie zagranicznej	Działania na rzecz wzmocnienia pozycji kobiet w służbach mundurowych i w służbie zagranicznej.	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba i procentowy udział kobiet w służbach mundurowych oraz służbie zagranicznej, z uwzględnieniem liczby kobiet na stanowiskach dowódczych i kierowniczych, włącznie ze służbą pełnioną poza granicami kraju (w ataszatach wojskowych, biurach łącznikowych, placówkach zagranicznych).
		Kampanie informacyjne ukazujące możliwości rozwoju kariery zawodowej i łączenia profesjonalnej służby i życia rodzinnego.	MON, MSWiA, MF	Liczba oraz zakres podjętych działań.

3.	Regulacje prawne oraz praktyki dot. stosowania zasady równego traktowania (niedyskryminacji)	Uwzględnianie przez polskie instytucje w ramach realizowanych działań regulacji zawartych w Konwencji ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW).	KPRM ²⁰ /MRiPS, MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba, rodzaj (regulacje prawne, dobre praktyki, wytyczne) i zakres działań podjętych w ramach implementacji CEDAW.
4.	Udział kobiet w mediacjach	Wsparcie międzynarodowych wysiłków na rzecz zwiększenia zdolności kobiet do znaczącego udziału w zapobieganiu i rozwiązywaniu konfliktów.	MSZ	Wielkość wsparcia finansowego na rzecz udziału kobiet w mediacjach przekazywanego na rzecz organizacji międzynarodowych.
5.	Agenda WPS jako element wsparcia reformy sektora bezpieczeństwa (SSR) przez misje i operacje zagraniczne	Poparcie działań z zakresu realizacji oraz promocji Agendy WPS jako elementu funkcjonowania misji i operacji ONZ, UE, NATO i OBWE.	MSZ	Liczba oraz zakres podjętych działań.
6.	Agenda WPS jako element wsparcia procesów pokojowych przez misje i operacje zagraniczne	Poparcie działań z zakresu realizacji oraz promocji Agendy WPS jako elementu funkcjonowania misji i operacji ONZ, UE, NATO i OBWE.	MSZ, MON	Liczba oraz zakres podjętych działań.

2. Wdrażanie Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w ramach polskiej pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej

Nr.	Obszar działania	Działanie	Instytucja wdrażająca	Wskaźnik/opis podjętych działań
7.	Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDGs) w odniesieniu do Agendy WPS	Uwzględnienie w polskiej pomocy rozwojowej SDGs, w szczególności celu nr 5. dot. równego traktowania oraz nr 16. - pokój, sprawiedliwość oraz silne instytucje.	MSZ	Wielkość środków finansowych przeznaczanych na realizację SDGs w ramach polskiej pomocy rozwojowej oraz pomocy humanitarnej.
8.	Ochrona i wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej. Przeciwdziałania tego typu naruszeniom.	Udzielanie wsparcia ofiarom oraz przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych w ramach pomocy humanitarnej oraz polskiej pomocy rozwojowej.	MSZ	Wielkość środków finansowych i liczba projektów zrealizowanych przez organizacje pozarządowe w ramach polskiej pomocy rozwojowej oraz pomocy humanitarnej.

3. Ochrona i wsparcie ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych

Nr.	Obszar działania	Działanie	Instytucja wdrażająca	Wskaźnik/opis podjętych działań
9.	Walka z bezkarnością sprawców przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych	Zabieganie na forach międzynarodowych o efektywność ścigania oraz zwiększenie odpowiedzialności za	MSZ	Liczba oraz rodzaj podjętych działań.

		czyny przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych.		
10.	Zapobieganie i walka z bezkarnością pracowników misji i operacji pokojowych winnych wykorzystywania i nadużyć na tle seksualnym	Zabieganie na forach międzynarodowych o efektywność przeciwdziałania i walki z bezkarnością pracowników misji i operacji pokojowych winnych wykorzystywania i nadużyć na tle seksualnym.	MSZ	Liczba oraz rodzaj podjętych działań.
11.	Szkolenie osób przygotowujących się do wyjazdu do misji i operacji zagranicznych, jak również osób zainteresowanych udziałem w nich w zakresie ochrony i wsparcia ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych	Włączenie zagadnień z zakresu ochrony i wsparcia ofiar przemocy ze względu na płeć oraz przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych do programów szkoleń przedwyjazdowych do misji i operacji zagranicznych oraz szkoleń dla osób zainteresowanych udziałem w misjach i operacjach zagranicznych, z uwzględnieniem kadry kierowniczej i dowódczej.	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba osób przeszkolonych, z wykorzystaniem statystyk z podziałem na płeć.
12.	Wsparcie przebywających na terenie Polski osób ubiegających się o ochronę międzynarodową - ofiar przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych	Udzielanie wsparcia przebywającym na terenie Polski osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową - ofiarom przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych.	MSWiA	Liczba i rodzaj podjętych działań.

4. Promocja i rozwój Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa w Polsce oraz w ramach współpracy międzynarodowej

Nr.	Obszar działania	Działanie	Instytucja wdrażająca	Wskaźnik/opis podjętych działań
13.	Agenda WPS w sprawozdawczości z przestrzegania międzynarodowych konwencji dot. praw człowieka oraz dot. równego traktowania	Uwzględnienie Agendy WPS w przeglądach okresowych przestrzegania praw człowieka (<i>Universal Periodic Review</i>).	MSZ	Liczba i opis podjętych działań.
		Uwzględnienie Agendy WPS w sprawozdaniach okresowych RP z realizacji CEDAW, w tym realizacji założeń Ogólnej Rekomendacji CEDAW nr 30 dot. kobiet w zapobieganiu konfliktom, podczas konfliktów oraz w środowisku pokonfliktowym.	KPRM ²¹ /MRiPS	Liczba i opis podjętych działań.
14.	Agenda WPS na forum organizacji międzynarodowych	Aktywność w zakresie realizacji Agendy WPS na forum ONZ, NATO, UE i OBWE, w tym wymiana informacji na temat realizacji Agendy WPS.	MSZ, MON, MSWiA	Wysokość wkładów finansowych na rzecz realizacji założeń WPS przez organizacje międzynarodowe. Liczba i opis podjętych działań, inicjatyw.
		Aktywny udział w grupie zadaniowej UE ds. WPS (<i>Informal EU Task Force on WPS</i>).	MSZ	Liczba i opis podjętych działań, inicjatyw.

		Aktywny udział w pracach organów i ciał doradczych NATO ds. Agendy WPS.	MON	Liczba i opis podjętych działań, inicjatyw.
		udział w pracach Sieci Punktów Kontaktowych ONZ ds. Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa (<i>UN Women, Peace and Security Focal Points Network</i>).	MSZ	Liczba podjętych działań, inicjatyw.
15.	Nauka i szkolnictwo wyższe	zaangażowanie uczelni, polskich naukowców, doktorantów i studentów w proces implementacji Agendy WPS oraz badania naukowe dotyczące implementacji Agendy WPS	MEiN, MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba oraz opis podjętych działań, inicjatyw.
16.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, think-tankami i mediami	włączenie organizacji pozarządowych, think-tanków i mediów w implementację i promocję Krajowego Planu Działania	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba oraz opis podjętych działań, inicjatyw.
17.	Szkolenia nt. Agendy WPS	Włączenie tematyki WPS w działania informacyjne i edukacyjne dla osób przygotowujących się do wyjazdu do misji i operacji zagranicznych oraz osób zainteresowanych udziałem w misjach i operacjach	MSZ, MON, MSWiA, MF oraz inne resorty i służby mundurowe delegujące ekspertów cywilnych/funkcjonariuszy do misji i operacji zagranicznych	Liczba szkoleń oraz liczba osób przeszkolonych z wykorzystaniem statystyk z podziałem na płeć.

		zagranicznych, w tym kadry kierowniczej i dowódczej.		
		Włączenie tematyki Agendy WPS do programów szkoleń dla resortów i służb mundurowych zaangażowanych w implementację Krajowego Planu Działania, w tym do szkoleń przedwyjazdowych na placówki zagraniczne, do ataszatów wojskowych oraz biur łącznikowych.	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba szkoleń oraz liczba osób przeszkolonych z wykorzystaniem statystyk z podziałem na płeć.
18.	Wymiana doświadczeń	Włączenie Agendy WPS do współpracy dwustronnej i wielostronnej celem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk na temat jej realizacji z partnerami zagranicznymi.	MSZ, MON, MSWiA, MF	Liczba i opis podjętych działań.

PRZYDATNE LINKI

MSZ: Polska Pomoc <https://www.polskapomoc.gov.pl/>;

[Agenda „Kobiety, pokój, bezpieczeństwo”
https://www.gov.pl/web/dyplomacja/bezpieczenstwo-globalne](https://www.gov.pl/web/dyplomacja/bezpieczenstwo-globalne)

MON: Rada do spraw Kobiet w resorcie obrony narodowej,
<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/rada-ds-kobiet-w-resorcie-obrony-narodowej>Wojskowa Służba Kobiet

ONZ (1995): Raport z IV Światowej Konferencji Narodów Zjednoczonych w Sprawach Kobiet Deklaracja oraz Platforma dla Działania, Pekin 1995

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf>

ONZ, Departament Operacji Pokojowych: Rezolucja Rady Bezpieczeństwa nr 1325 z 2000 r. oraz Rezolucje 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013) oraz 2242 (2015)

<https://peacekeeping.un.org/en/promoting-women-peace-and-security>

ONZ (2015): Zapobieganie konfliktom, kształtowanie sprawiedliwości oraz zabezpieczanie pokoju. Globalne Studium dot. wdrażania Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ 1325, 2015

[http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20\(1\).pdf](http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20(1).pdf)

Ośrodek Informacji ONZ (2015): Cele Zrównoważonego Rozwoju <http://www.un.org.pl/>

Rada Unii Europejskiej (2016): Wskaźniki kompleksowego podejścia UE do wdrażania Rezolucji 1325 i 1820 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12525-2016-INIT/en/pdf>

[Plan Działania Unii Europejskiej dotyczący Agendy Kobiety, Pokój i Bezpieczeństwo na lata 2019-2024](http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11031-2019-INIT/en/pdf)

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11031-2019-INIT/en/pdf>

NATO: Witryna NATO poświęcona Agendzie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_91091.htm

OBWE: Witryna OBWE poświęcona Agendzie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

<https://www.osce.org/secretariat/107451>

UN Women: Statystyki dot. Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

<http://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/facts-and-figures>

Zdjęcia na okładce (od góry):

1. Funkcjonariuszka Straży Granicznej. Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej.
Fot. P. Kowaleczko.
2. VII zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego. Operacja ISAF w Afganistanie.
Fot. A. Roik/CC DORSZ.
3. Funkcjonariuszka Służby Celno-Skarbowej. Misja Monitorująca UE w Gruzji.
Fot. E. Jasińska.
4. Funkcjonariuszka Policji. Specjalna Misja Obserwacyjna OBWE na Ukrainie.
Fot. K. Babic.
5. Funkcjonariuszka Służby Celno-Skarbowej. Mazowiecki Urząd Celno-Skarbowy w Warszawie. Fot. J. Pasieczńska.
6. XIV zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego w ramach ISAF w Afganistanie
Fot. A. Dwulatek/CC DORSZ.

PRZYPISY KOŃCOWE

¹ Pierwotna wersja Krajowego Planu Działania została przyjęta przez Radę Ministrów w 2018 roku na lata 2018-2021 i była opracowana przez: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów/Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania, Policję i Straż Graniczną. Była poddana konsultacjom społecznym. Nowa wersja Programu zakłada przedłużenie jego obowiązywania na kolejne dwa lata, tj 2022-2023, tak aby możliwe było zrealizowanie szeregu podjętych inicjatyw i działań, które nie zostały ukończone, głównie z uwagi na ograniczenia wynikające z pandemii CoVid-19. Do implementacji Planu zostały w międzyczasie włączone kolejne resorty i formacje mundurowe, jak Ministerstwo Finansów i Krajowa Administracja Skarbowa.

² Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami, udział kobiet w negocjacjach pokojowych zwiększa o 20 procent szanse na wypracowanie w ich wyniku porozumienia, które będzie wdrażane przez przynajmniej 2 lata, oraz o 35 procent prawdopodobieństwo wynegocjowania porozumienia, które będzie realizowane przez co najmniej 15 lat. UN Women: Statystyki dot. Agendy kobiet, pokoju i bezpieczeństwa <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/peace-and-security/facts-and-figures>, za: Laurel Stone, *Study of 156 peace agreements, controlling for other variables, Quantitative Analysis of Women's participation in Peace Processes in Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes, Annex II*, 2015.

³ Council on Foreign Relations, Women's Participation in Peace Processes, lipiec 2018, Dane dostępne na: <https://www.cfr.org/interactive/womens-participation-in-peace-processes>

⁴ UN Police, Dane dostępne na: <https://peacekeeping.un.org/en/policing>

⁵ Rezolucja 1325 nie była otwarta do sponsorowania.

⁶ ONZ (1995): Raport z IV Światowej Konferencji Narodów Zjednoczonych w Sprawach Kobiet. Deklaracja oraz Platforma dla Działania, Pekin 1995

<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20E.pdf>

⁷ Paragraf 134 Platformy Działania przyjętej podczas Konferencji ds. Kobiet w Pekinie w 1995 r.

⁸ SIDA, *Women, Peace and Security Brief*, marzec 2015 r. dostępne na: <https://www.sida.se/contentassets/3a820dbd152f4fca98bacde8a8101e15/women-peace-and-security.pdf> za: *UN Strategic Results Framework on Women, Peace and Security, 2011-2020*, http://www.un.org/womenwatch/ianwge/taskforces/wps/Strategic_Framework_2011-2020.pdf

⁹ W "Women, Peace and Security (WPS) Index 2021" sporządzonym przez *Georgetown Institute for Women, Peace and Security*, Polska zajmuje 29 pozycję na 170 państw objętych Indexem, <https://giwps.georgetown.edu/the-index/>

¹⁰ Więcej informacji znajduje się na stronie <https://www.gov.pl/web/rownetraktowanie>

¹¹ Więcej informacji znajduje się na stronie Rzecznika Praw Obywatelskich <https://www.rpo.gov.pl/pl/rowne-traktowanie>

¹² Więcej nt. kobiet w służbach mundurowych w: Ewelina Waśko-Owsiejczuk (red.), *Kobiety w polskich służbach mundurowych. Role, zadania i wyzwania*, Wyd. Aspra & Uniwersytet w Białymstoku, Warszawa 2018 oraz na stronie www.gov.pl/web/obrona-narodowa/rada-ds-kobiet-w-resorcie-obrony-narodowej. Więcej nt. decyzji Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 marca 2018 roku ws. funkcjonowania Rady ds. kobiet w resorcie obrony narodowej: https://www.dz.urz.mon.gov.pl/zasoby/dziennik/pozycje/tresc-aktow/pdf/2018/03/Poz._22_dec._Nr_19.pdf

¹³ Więcej informacji nt. udziału kobiet żołnierzy w operacjach w Afganistanie oraz w Iraku zob. B. Drapikowska, *Udział kobiet żołnierzy w misjach poza granicami kraju w Iraku i Afganistanie*, Akademia Sztuki Wojennej, 1 (2) 2017, na: <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/5771>

¹⁴ W 2016 roku, wśród wyłonionych przez Fundację Solidarności Międzynarodowej krótkoterminowych obserwatorów wyborów, 46,8 % stanowiły kobiety, zaś w 2017 r. ich odsetek wynosił 42,8 %. W 2016 i 2017 r. wśród długoterminowych obserwatorów wyborów było 6 kobiet i 4 mężczyzn.

¹⁵ Więcej informacji na ten temat dostępne jest na stronie internetowej projektu dr hab. Agaty Włodkowskiej-Bagan dot. Kobiet w politologii, <http://kobietywpolitologii.pl/o-projekcie/>

¹⁶ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Wieloletni program współpracy rozwojowej na lata 2021-2030. Solidarność dla rozwoju”, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 19 stycznia 2021 r.

¹⁷ Priorytety tematyczne polskiej pomocy rozwojowej to: pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, poszanowanie zasad dobrego rządzenia i i praw człowieka, redukcja nierówności i równe szanse w dostępie do edukacji, godnej pracy, przedsiębiorczość, zrównoważone miasta i rozwój obszarów wiejskich, zdrowie oraz klimat i zasoby naturalne.

¹⁸ Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie: Karta Narodów Zjednoczonych, Rozdział I - Cele i Zasady, http://www.unic.un.org.pl/dokumenty/karta_onz.php

¹⁹ Patrz na: <https://www.dcaf.ch/gender-security-sector-reform-toolkit>

²⁰ Zadania do 2020 roku realizowane były przez Pełnomocnik Rządu ds. równego traktowania usytuowanego w KPRM. Od 2020 roku funkcję Pełnomocnika Rządu ds. równego traktowania pełni Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej (MRiPS).

²¹ Patrz przypis nr 20.